

Е.В. Білецький, д-р техн. наук, проф. (*ХТЕІ КНТЕУ, Харків*)

О.В. Петренко, канд. техн. наук, доц. (*ХДУХТ, Харків*)

ПЕРСПЕКТИВИ ТА ПРОБЛЕМИ ВПРОВАДЖЕННЯ ДУАЛЬНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

Рішення завдання підготовки фахівців, що відповідають вимогам сучасної економіки, є неможливим без розробки і впровадження в навчальний процес нових освітніх моделей, вдосконалення дидактичних основ, педагогічних засобів і технологій підготовки фахівців. Від системи освіти очікують професійної готовності і здатності викладачів до інноваційної діяльності. Вітчизняна освітня практика, незважаючи на появу в багатьох закладах освіти нової техніки і обладнання, активну розробку нових форм, технологій, методичних засобів навчання та інших педагогічних інновацій, зберігає інертність і професійну негнучкість. До причин такого становища можна віднести те, що викладачами фахових дисциплін, зазвичай є випускники ЗВО за відповідною спеціальністю, які не мають педагогічної освіти; фахові дисципліни викладаються на основі досвіду педагога у ЗВО, а не у виробничій сфері; матеріально-технічне та технологічне оснащення навчальних лабораторій не відповідає рівню оснащення сучасного виробництва; викладачі не знають проблем і потреб виробництва. Відірваність від виробництва не дозволяє освітньому процесу відповідати вимогам, що пред'являються сучасним суспільством до підготовки професійних кадрів. Уже недостатньо теоретичних і практичних знань, що отримують здобувачі освіти, потрібне поєднання навчання з частковою зайнятістю на виробництві, взаємодія ЗВО з різними інститутами ринку праці, тобто з роботодавцями, службами зайнятості населення, громадськими організаціями. Концептуально важливим є те, що система підготовки фахівця повинна будуватися на єдиній методологічній основі і бути послідовно взаємопов'язана з відповідною професійною підготовкою. По суті, мова йде про дуальну систему освіти, як про один з актуальних і соціально-перспективних напрямків розвитку вітчизняної вищої освіти. Завдяки тому, що дуальна система навчання спрямована на забезпечення тісної взаємодії професійної школи і закладу освіти. Обидві установи є по відношенню один до одного незалежними партнерами. Дуальна система сама по собі не є інноваційним продуктом останнього часу. Вона вже давно використовується в системі підготовки кадрів багатьма європейськими державами.

Система дуального навчання має незаперечні переваги:

- усуває основний недолік традиційних форм і методів навчання – розрив між теорією і практикою;
- створюється нова психологія майбутнього фахівця;
- формується мотивація на одержання знань і набуття навичок, оскільки якість знань здобувачів освіти безпосередньо відбивається на виконанні службових обов'язків;
- працюючи в тісному контакті з замовником, освітні заклади отримують своєчасну і повну інформацію про вимоги, які висувають роботодавці до майбутніх спеціалістів і можуть коригувати програму навчання;
- підприємства отримують можливість підготувати фахівця відповідно до специфіки своєї діяльності, зводячи до мінімуму при цьому свої витрати на пошук і підбір фахівців, їх перепідготовку та адаптацію;
- за час навчання на підприємстві у роботодавця з'являється можливість підібрати персонал з числа кращих здобувачів освіти;
- у результаті застосування дуальної системи навчання збільшується чисельність працевлаштованих випускників, так як вони більшою мірою відповідають вимогам роботодавця, а навчання максимально наближене до запитів виробництва.

Упровадження дуальної форми навчання в систему освіти України в даний час стримує:

- відсутність програми підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації викладачів фахових дисциплін, майстрів виробничого навчання, а також наставників та інструкторів на підприємстві;
- слабка матеріально-технічна база закладів освіти, яка не відповідає вимогам і умовами дуальної форми навчання; матеріально-технічна база потребує оновлення та поповнення сучасним навчальним обладнанням, приладами і технікою;
- багато підприємств (роботодавців), особливо малого та середнього формату, не бажають приймати на практику здобувачів освіти з різних причин (додаткові фінансові витрати, обмеженість робочих місць, дотримання техніки безпеки на виробництві та інше).

І на закінчення слід підкреслити, що незважаючи на складності з реалізації, неготовність окремих закладів освіти і багатьох підприємств, реалізація дуальної системи навчання сприяє переходу на якісно новий рівень підготовки і перепідготовки висококваліфікованих фахівців для високотехнологічного виробництва; формування загальних і професійних компетенцій випускників закладів освіти, що забезпечують їх конкурентоспроможність і затребуваність на ринку праці; розвитку ефективної системи соціального партнерства у сфері освіти, що, у свою чергу, стає потужним фактором її модернізації.